

מ"ח 6159/16 - אהרון אסרף נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

מ"ח 6159/16

כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
אהרון אסרף

לפני:
המבקש:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

בקשה למשפט חוזר

בשם המבקש: בעצמו

בשם המשיבה: עו"ד יוסף (ג'ואי) אש

החלטה

א. בקשה למשפט חוזר לפי סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן חוק בתי המשפט). המבקש הורשע בסחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן החוק) (ריבוי מקרים), בהפרת חובה חוקית לפי סעיף 287(ב) לחוק (ריבוי מקרים), בפגיעה בפרטיות לפי סעיף 5 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (ריבוי מקרים), בהטרדה באמצעות מתקן בזק לפי סעיף 30 לחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982 (ריבוי מקרים) - כל אלה בגין סירובו להשלים עם הפרידה מבת זוגו (להלן המתלוננת) באותה עת.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

ב. כנגד המבקש הוגש כתב אישום לבית משפט השלום בתל אביב-יפו (ת"פ 24353-05-10). על פי כתב האישום, שתוקן פעמיים, סירב המבקש להשלים עם הפרידה מן המתלוננת, בכך שהחל מחודש ינואר 2010 ועד לחודש מאי 2010, נהג המבקש להטרידה באמצעות עשרות מכתבים ומסרונים, התחקה אחריה, פגע בפרטיותה, התקשר לבני משפחתה ולבן זוגה החדש; זאת, בין היתר, תוך הפרת צו הגנה המונע ממנו להתקרב למתלוננת וליצור עמה קשר. באישום נוסף נכתב, כי המבקש התקשר אל הספֵר של המתלוננת ואיים לפגוע בו, התחקה אחריה, התפרץ למספרה ואיים לפגוע בספֵר, חרף קיומו של צו הגנה בתוקף.

ג. המבקש לא שיתף פעולה עם הסניגורים הציבוריים שמונו להגנתו. התנהלותו הביאה לבקשת הסניגוריה הציבורית להשתחרר מן הייצוג, ובקשתה נתקבלה. עורך-דין פרטי ששכר המבקש ביקש אף הוא להשתחרר מן הייצוג, אך בית המשפט דחה את בקשתו. בהחלטתו מיום 16.6.11 קבע בית המשפט כי התיק נמצא לקראת סיום שלב ההוכחות, וכי חרף המחלוקות שנתגלו בין הסניגור למבקש, ומבלי להקל בהן ראש, התרשם כי "יש הצדקה ממשית שהמבקש יזכה לליווי משפטי מקצועי, אף אם הוא סבור כי אין צורך בכך". נוכח עומק המשבר שנוצר בין המבקש לבין בא-כוחו, וכדי לשמור על זכויות המבקש במהלך ניהול ההליך, נוהלה ההגנה בפועל בשני ערוצים מקבילים – האחד, על ידי בא-כוחו והשני, על ידי המבקש עצמו.

לאורך ההליך כולו, וללא קשר לשאלת הייצוג, העלה המבקש טענות רבות לקונספירציה נגדו לה היו שותפים – גורמים רבים, לרבות המתלוננת, העדים, קציני משטרה ושוטרים, התביעה, הסניגוריה – כולם עשו יד אחת, לפי הטענה, כדי להרשיעו.

ד. ביום 20.11.11 הורשע המבקש במיוחס לו (על-ידי השופט ב' שגיא), למעט בעבירות האיומים שיוחסו לו במסגרת האישום הנוסף. בהכרעת דין מפורטת ומנומקת, אומצה גרסת המתלוננת ונדחתה גרסת המבקש. בית המשפט התרשם כי המתלוננת העידה בפשטות ובכנות, וכי עדותה היתה הגיונית, אותנטית וסדורה, וקבע כי גרסתה התיישבה עם יתר הראיות שהוצגו, ועם דמותו האובססיבית של המבקש. בית המשפט מצא חיזוקים לגרסת המתלוננת בעדותה של בתה הבגירה של המתלוננת, בעדותו של בן זוגה של המתלוננת, בעדותו של הספֵר ובעדותם של בני משפחה נוספים (אחיה וגיסה של המתלוננת). כן מצא בית המשפט חיזוק משמעותי באסופת המכתבים ובמאות המסרונים ששלח המבקש למתלוננת, מהם עלתה, כך נקבע, התנהגותו האובססיבית. נקבע גם, כי התנהלותו של המבקש במהלך המשפט היתה "חריגה, בוטה, כוחנית ואובססיבית. הנאשם הרבה לצעוק על העדים, על התובעת ועל סניגורו, ולעיתים רבות נוצר הצורך להרגיעו טרם ימשך המשפט. ... הנאשם ניצל כל הזדמנות (ואף יצר לעצמו רבות כאלה) לפזר הצהרות בדבר 'התיק שנתפר לו', ובדבר כוונותיו 'לדאוג להכנסת אנשי המשטרה לכלא'". נפסק, כי עדותו התאפיינה בהתחמקויות רבות, בהליכה סחור סחור ובאי מתן תשובות לשאלות שנשאל, עד כי בית המשפט התרשם שמהימנות המבקש ירודה וכי קיים קושי ממשי ליתן אמון בגרסאותיו. נקבע, כי התנהלותו של המבקש במהלך המשפט מהווה אינדיקציה מחזקת נוספת להרשעה. כאמור, המבקש הורשע במיוחס לו, למעט בעבירות האיומים; בכך נדחו טענות המבקש לקונספירציה נגדו.

ה. ביום 7.12.11 נגזר דינו של המבקש. בית המשפט קבע כי מגוון הפעולות העברייניות בהן נקט, היקפן העצום והשפעתן על חייה של המתלוננת, וכן העובדה שרובן המכריע נעשו בניגוד לצו הגנה, מצדיקות השתתפות עונש חמור. זאת, על מנת לשדר מסר ברור ותקיף לפיו היה על המבקש לכבד את רצונה של המתלוננת להיפרד ממנו, ולציית לצו ההגנה. בית המשפט ציין כי למבקש עבר פלילי מכביד "המשקף היטב את אישיותו הבעייתית והתנהלותו הכוחנית, המאיימת והבוטה כלפי סביבתו", וכי ריצה מספר עונשי מאסר המצטברים לכדי למעלה משש שנים. נפסק, כי עברו זה

מהוה שיקול נוסף המצדיק השתת ענישה מחמירה, יחד עם היעדרו של הליך טיפולי. מנגד, התחשב בית המשפט במותו הטרגי של בנו של המבקש במהלך ניהול ההליך ובמצבו הרגשי של המבקש, כמו גם בפרק הזמן הממושך בו הוחזק המבקש במעצר עקב שביתת הפרקליטים, ולאחר מכן, במעצר בית. על רקע האמור, ותוך איזון השיקולים השונים, גזר בית המשפט על המבקש שלוש שנות מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו; ששה חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא שלא יעבור במשך שלוש שנים עבירה בה הורשע או עבירת אלימות (לרבות איומים); פיצוי למתלוננת בסך 10,000 ש"ח, וקנס בסך 1,000 ש"ח.

ו. על פסק הדין הגיש המבקש ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו. לערעורו צירף המבקש חוות דעת פסיכיאטרית מיום 2.1.12 מאת ד"ר אלטמרק, פסיכיאטר מומחה שמונה על-ידי הפסיכיאטר המחוזי, אשר נתקבלה בעניינו במסגרת תיק פלילי שהתנהל במקביל נגדו בבית משפט השלום בכפר סבא (ת"פ (כפר סבא) 1971/08, השופט מ' קרשן). לפי חוות דעת זו, נמצא המבקש בלתי כשיר לעמוד לדין וקיימת אפשרות שמצבו היה זהה אף מספר חודשים קודם לכן – היא התקופה הרלבנטית לאישומים שיוחסו למבקש בעניינו. צוין, כי נוכח האמור בחוות הדעת, הופסקו ההליכים בתיק המקביל נגד המבקש. לאור התפתחות זו, קבע בית המשפט המחוזי (הנשיאה ד' ברלינר, והשופטים מ' סוקולוב וג' נויטל), בתום דיון מיום 30.5.12, כי בהסכמת הצדדים, יישאר פסק הדין בעינו, וכי הדיון יוחזר לבית משפט השלום לצורך בחינת חוות הדעת כראיה נוספת. נפסק, כי בית משפט השלום יתייחס לראיה ולעולה ממנה וינקוט צעדים על פי שיקול דעתו.

ז. משהושב הדיון לבית משפט השלום, ועל פי החלטתו, הגיש ד"ר אלטמרק ביום 28.10.12 חוות דעת עדכנית בנוגע למבקש. לדברי ד"ר אלטמרק, כפי שהתרשם כעשרה חודשים קודם לכן, "מדובר באדם השרוי במצב פסיכופטי דלזיונאלי רדיפתי וקוורולנטי... הפסיכופזה הינה פסיכופזה פעילה ופוגמת בצורה ניכרת בכושרו השיפוטי". מסקנתו היתה כי המבקש "סובל ממחלת נפש במובן המשפטי של המלה", וכי "במצבו הנוכחי, אינו מבין את טיב ותוצאות מעשיו", באופן שלא מאפשר לו "לבחון את המציאות בצורה מושכלת, כולל המציאות המשפטית". לדעת ד"ר אלטמרק, "לא מן הנמנע שכבר אז היה שרוי במצב פסיכופטי" – כלומר, בעת ביצוע העבירות בהן הורשע. על חוות דעת זו נחקר ד"ר אלטמרק ביום 13.12.12. לאחר מכן, בהתאם להוראת בית המשפט, הגיש ביום 20.1.13 חוות דעת משלימה, בה חיוה דעתו כי כשירותו הדיונית של המבקש פגומה.

ח. בתום דיון ביום 23.1.13 הורה בית משפט השלום, בהסכמת הצדדים, כי בהתאם לסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 וסעיף 15(א) לחוק הטיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, יופסקו ההליכים נגד המבקש רטרואקטיבית מיום 21.11.11 (יום למחרת המועד בו ניתנה הכרעת הדין המרשיעה). נקבע, כי המבקש יועבר למחלקה פסיכיאטרית מתאימה בשירות בתי הסוהר, כי שני פסיכיאטרים מחוזיים יתנו דעתם לשאלת מקום אשפוזו הקבוע של המבקש, וכי עם קבלת ההחלטה בדבר מקום האשפוז, יועבר המבקש לבית החולים הפסיכיאטרי עליו יוחלט. גזר הדין בוטל, איפוא. המבקש אושפז בבית חולים "לב השרון".

ט. ועדה פסיכיאטרית מיום 17.4.13 החליטה על שחרורו של המבקש מאשפוז החל באותו יום. חרף שחרורו מאשפוז, החליטה פרקליטות המחוז שלא לחדש את ההליכים נגד המבקש.

ההליך דנא

י. ביום 9.8.16 הגיש המבקש בקשה למשפט חוזר, היא הבקשה הנוכחית. המבקש הגיש את בקשתו ללא ייצוג, ובמסגרתה ביקש להורות על מינוי סניגור. ביום 11.8.16 ביקשתי את תגובת הסניגוריה הציבורית לעניין הייצוג. הסניגוריה הציבורית הודיעה ביום 29.8.16 כי אין מקום בשלב זה למנות למבקש סניגור ציבורי, וכי פתוחה בפניו האפשרות לפנות ישירות אל הסניגוריה הציבורית בבקשה לייצוג בהליך. נוכח הודעתה, קבעתי ביום 30.8.16 כי "בידי המבקש, לאחר שיעין בתגובת הסניגוריה הציבורית הארצית מיום 29.8.16, לפנות אליה כאמור בפסקה 9 בתגובה. איני מביע דעה לעניין החלטה ככל שתהא פניה כזאת. לעת הזאת ובהיעדר שינוי טופל הבקשה למשפט חוזר במהלך הרגיל". בעקבות בקשת המבקש מיום 30.10.16, קבעתי ביום 6.11.16 כי "בידי המבקש לייצג עצמו". בעקבות בקשה נוספת שהגיש המבקש קבעתי ביום 7.11.16 כי "אין בדעתי להתייחס לבקשה ל'פתיחת חקירה פלילית נגד שופט'. לבד מן העובדה שלא ראיתי כל בסיס לטענות, הן חורגות כליל מן המסגרת של משפט חוזר".

ביום 26.12.16 ביקשה המשיבה למנות למבקש סניגור נוכח הקושי להגיב לבקשתו, שכן אינה מובנת לה. המשיבה עידכנה, כי ככל הידוע לה, ביום 4.12.16 שב המבקש ואושפז בבית החולים "לב השרון" מתוקף החלטה שיפוטית. ביום 28.12.16 קבעתי: "אף שער אני ל'תולדות נושא הייצוג', חוששני כי בנסיבות אין מנוס ממינוי הסניגוריה הציבורית לייצוג המבקש. הודעה תימסר בתוך 30 יום באשר לטיפול הסניגוריה".

הסניגוריה הגישה הודעה מפורטת ביום 16.2.17. לפי ההודעה, חרף לימוד התיק, הכולל שיחה עם הסניגור שייצג את המבקש בערעור ופגישה עם המבקש במקום אשפוזו, נסיונה של הסניגוריה לא עלה יפה; הסניגוריה מסרה כי לצערה, לא נוצרה בפגישה תקשורת המאפשרת לה לסייע למבקש בטענותיו, וכי לא התרשמה שיש ביכולתה לסייע לו בהכנת הבקשה למשפט חוזר. הסניגוריה מסרה כי למיטב הבנתה, המבקש טוען כי הוא כשיר לעמוד לדין וכי לא היה מקום להורות על הפסקת ההליכים בעניינו, אלא לזכותו זיכוי מוחלט. הסניגוריה ציינה, כי בעקבות הטבה במצבו הוחלט ביום 15.2.17 לשחרר את המבקש מאשפוז עם צו לטיפול מרפאתי. במצב דברים זה חזרה הסניגוריה על עמדתה שלפיה אין מקום להורות על ייצוג המבקש בבקשה שהגיש.

נוכח הודעה זו, החלטתי ביום 21.2.17 כי "לאחר העיין חוששני שבשלב זה אכן יש לוותר בצער על ייצוג על-ידי הסניגוריה הציבורית, והמדינה תגיב על הבקשה כמות שהיא לפי הוראות הדין". משהוגשה תגובת המדינה ביום 21.5.17, הגיעה עת הכרעה.

טענות המבקש

יא. במסגרת הבקשה, שב המבקש ומעלה טענות קונספירטיביות שלפיהן "נתפר תיק" נגדו. לדבריו, "כתב האישום ניבנה משקרים, סילוף ראיות, זיוף חתימת המבקש במספר מקומות בתיק החקירה", עד כי נתקבל שוחד מיני מאת המתלוננת. לטענתו "כל העולם" נגדו. לדבריו, "אני עומד מול ארגון פשע מאורגן אשר כולל את השופטים עו"ד תובעים שוטרים מח"ש שירות בתי הסוהר שירות מיבחן". המבקש מפרט ראיות רבות שיש בהן, לטענתו, כדי להוכיח זיוף, בידוי ראיות ותפירת התיק נגדו. הוא טוען גם כי השופט ב' שגיא "היה מעורב באופן אישי להביא להרשעת המבקש ע"י סילוף ראיות ועיוות דין". זאת, בכך שבין היתר, מנע מן המבקש לשאול שאלות בעת עדות המתלוננת, והתנגד לשחרור סניגורו מייצוג אף שהיחסים בינו לבין המבקש עלו על שרטון, ועוד כהנה וכהנה באשר לאופן ניהול ההליך.

תגובת המשיבה

יב. המשיבה בדעה כי אין בטענותיו של המבקש כדי לבסס עילה למשפט חוזר. לדבריה, מרבית הטענות שהעלה המבקש נטענו בפני בית משפט השלום, וכי עיון בהכרעת הדין מלמד כי בית המשפט נתן מענה לטענות אלה. המשיבה מוסיפה כי הרשעת המבקש התבססה על קביעות עובדה ומהימנות, על פי מכלול שלם של ראיות, עדויות וטענות משפטיות, באופן שלא הותיר ספק בדבר אשמתו של המבקש במיוחס לו. המשיבה מזכירה כי לעומת עדויות התביעה, עדות המבקש נמצאה בלתי מהימנה ונקבע כי קיים קושי לתת בו אמון כלשהו. לטענת המשיבה, אין בטענות המכוונות נגד קביעות שבעובדה ולעניין מהימנות כדי לבסס עילה למשפט חוזר. לדברי המשיבה, בניגוד לטענות המבקש, בית משפט השלום הקפיד הקפדה יתרה על זכויותיו הדיוניות והמהותיות, תוך שאיפשר לו לנהל את הגנתו בעצמו במקביל להגנת סניגורו, אף במחיר של סרבול משפטי; ההחלטה שלא לשחרר את סניגורו של המבקש מייצוג, כפי שעתר המבקש, נבעה מהתרשמות בית המשפט שלפיה יש הצדקה ממשית לכך שהמבקש יזכה לליווי משפטי מקצועי, אף שהמבקש סבר כי אין בכך צורך. לטענת המשיבה, הטענות בדבר קונספירציה ורדיפת המבקש על ידי הרשויות אינן חדשות. הן נטענו במסגרת ההליך ובית משפט השלום דחה אותן. אשר לראיות שביקש המבקש לצרף – למיטב הבנת המשיבה ראיות אלה הוגשו במסגרת ההליך העיקרי והיו לפני בית המשפט, והיא מתקשה להבין כיצד יש בהן כדי להוכיח את טענות הקונספירציה וזיוף הראיות וכיצד יש בהן כדי להשפיע או לשנות את תוצאות ההליך. לדעת המשיבה, משאין בטענות המבקש כל נימוק המבסס חשש ממשי לעיוות דין בהרשעתו, יש לדחות את הבקשה.

דיון והכרעה

יג. אין מקום להיעתר לבקשה. אפתח ואומר, כי אין כל ממש בטענות המופרכות המוטחות נגד השופט בבית משפט השלום (כפי שהיה אז) ובעניין "קונספירציה" של "כל העולם נגדי", ואילולא רקעו של המבקש היה מקום להתייחסות מחמירה יותר. טענות אלה נדחות. לגופם של דברים, דעת לנבון נקל, כי "משפט חוזר הוא מאורע דרמטי בתולדות התיק" (מ"ח 742/17 בן שטרית נ' מדינת ישראל, פסקה יט (11.5.17); מ"ח 4875/15 אבו הלאל נ' מדינת ישראל, פסקה ח (5.8.15)). לא אחת קבע בית משפט זה כי מוסד המשפט החוזר המעוגן בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט מבקש למצוא איזון בין שני ערכים מרכזיים: מן הצד האחד, חשיפת האמת ומניעת הרשעות שווא, מתוך הכרה כי מערכת משפטית שבידי בני אנוש אינה חפה מטעויות; מנגד, ניצבים עקרונות סופיות הדין והתכליות שבבסיסו, קרי, הבטחת ודאות משפטית, יציבות ויעילות דיונית (ראו למשל, מ"ח 9721/16 קרן נ' מדינת ישראל, פסקה טז (26.3.17)). בכך נשתנה מוסד המשפט החוזר מהליכי הערעור ה"רגילים" על פסקי הדין של הערכאות הדיוניות (מ"ח 2448/16 פדילה נ' מדינת ישראל, פסקה יד (11.7.16)). איזון ראוי בין הערכים, כמו גם השכל הישר, מחייבים שמשפט חוזר לא יתקיים רק משום שנידון מתקשה להשלים עם הרשעתו (מ"ח 1282/16 שקלים נ' מדינת ישראל, פסקה כא (26.6.16)). את האיזון הראוי בין הערכים קבע המחוקק, בהכריעו כי משפט חוזר יתנהל רק בהתקיים אחת העילות אותן תחם בקפידה (מ"ח 2363/16 שליפר נ' מדינת ישראל, פסקה י (7.8.16)). יתרה מכך, יש צורך ב"מסה קריטית" של נימוקים בגדרי העילות שנקבעו, כדי שבקשה לעריכת המשפט חוזר תהיה רצינית ומשכנעת. אכן, אמת זו עקת מצדיקה בירור נוסף, ומכאן האפשרות למשפט החוזר, אך ברי כי בנושא שנבדק במספר בתי משפט תיחלש הנטיה ליתן משפט חוזר, שהרי אין להתיר מצב של "אין לדבר סוף" (מ"ח 3202/15 כהן נ' מדינת ישראל-הועדה המקומית לתכנון

ובניה זמורה, פסקה טז (10.9.15)).

יד. כאמור, נקודת המוצא ההכרחית לדיון בבקשה למשפט חוזר היא כי פסק הדין נושא הבקשה ניתן כדין, ובדין יסודו (מ"ח 4057/02 סובחי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (2002)). בנסיבות אלה, היתר לקיומו של משפט חוזר ניתן במשורה, בבחינת החריג ולא הכלל (מ"ח 5568/09 סביחי נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (31.8.11)); משפט חוזר אינו נועד ליתן למבקש "הזדמנות נוספת" לטוות גרסה שונה או משופרת (מ"ח 3139/13 רחמיאן נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (25.5.14)), מה שקרוי בפי העם "מקצה שיפורים", למי שעניינו כבר נדון בשתי ערכאות (מ"ח 1340/16 אזברגה נ' מדינת ישראל, פסקה יח (31.7.16)).

טו. ביישום ההלכה הפסוקה על המקרה דנא, חוששני כי המבקש לא הצליח להניח תשתית ראייתית ממשית להתקיימותה של אף לא אחת מן העילות למשפט חוזר, ולפיכך אין להיעתר לבקשה. המבקש לא עמד ברף הנדרש לשם הוכחת קיומה של ראיה חדשה העשויה לשנות את תוצאות המשפט לטובתו. דומה, כי יש ממש בטענת המשיבה, שלפיה לא הוצגו עובדות או ראיות העשויות - לבדן או ביחד עם החומר שהיה בפני בית המשפט - לשנות את תוצאות המשפט. הראיות שאליהן הפנה המבקש אינן חדשות - הן הוצגו ונדונו על ידי בית משפט השלום במהלך ההליך העיקרי. אף טענות המבקש הנוגעות ל"תפירת התיק" נגדו, דינן להידחות במובהק. ממילא לא נתעורר חשש של ממש כי בהרשעה נגרם למבקש עיוות דין; אדרבה, בעקבות ערעורו בבית המשפט המחוזי, שב בית משפט השלום ודן והגיע למסקנה שונה מזו שלפני כן.

טז. כללם של דברים, המבקש לא הוכיח כי התקיימו בעניינו עילות לקיום משפט חוזר. הוא לא הצביע על ראיה העשויה לבדה, או ביחד עם החומר שהיה בפני בית המשפט, להוביל למסקנות אחרות, או על חשש ממשי לעיוות דין בהרשעתו. לפיכך, איני נעתר לבקשה למשפט חוזר. ראוי למבקש כי יתמיד בטיפול הרפואי לו הוא זקוק, לטובתו ולטובת הכלל.

ניתנה היום, ג' בסיון התשע"ז (28.5.2017).

המשנה לנשיאה